

Ya, belki de o adımı da şey yapmana gerek yok ya, bir kere başta söylesen olabilir çünkü bilinç şeyi adı, sonrasında teknoloji gelişince Google'ladığımda gördüğüm, çok nadir aslında, kadınlara verilen isimlerden bir tanesi. Zaten beni de erkek olarak bekliyorlarmış. Son dakika işte kukulu çıkınca böyle herkes şaşırılmış. A, nasıl olmuş bu falan. Bayağı yani hani herkes beni erkek bekliyormuş. Ona göre takımlar alınmış falan, çeyizler oluşturulmuş. Evet, erkek olarak bekleniyormuşum. "****"da doğdum. 1985 yılında, 35 yaşındayım.

Bankada memur olarak çalışıyor o zaman babam. Orası da işte dönemin tam böyle şey sonrası, darbe sonrası, darbeden sürülenlerin aslında gittiği yerlerden bir tanesi. Dolayısıyla aslında babamın da böyle daha Kemalist, liberalist düşündüğü, Cumhuriyetçi olarak adlandırdığı, bu arada hâlâ eve Cumhuriyet giriyor, hâlâ. İşte o ufak liberal camiada kendisini rahat hissettiği bir yerde, işte arkadaşlarından bir tanesi demiş: "Ya, işte "****" diye bir kızım var, işte çünkü biz gerçeklik ve dürüstlüğe çok önem veriyoruz. Bir de ama toplumun da bilinci olması gerekiyor. O yüzden bizi kurtaracak, bir bilince de ihtiyacımız var." Tabii biliyorsunuz, kurtarıcılar kahramanlar hep erkek olur. Ben de zaten erkek bekleniyormuşum, hayatım bilinç oldu (gülüyor).

Sonra ama tabii bana etiket olarak da hep yani hani, "****" Bey, erkek gibi olmak, "Aa, senin adın ne kadar da güzelmış. İşte, sen zaten bilinçli misin?" gibi şeyler vasıflar yüklendi. Annem, laborantmış. Oradan gidiyoruz ve orada trafik kazasında annemi kaybediyoruz. Ben o zaman dört yaşındayım. Aslında hikâye orada başlıyor, aile hikâyesi.

Şeydeyken bana teyzem bakıyor. Çünkü, annem de laborant olduğu için baba da anne de çalışıyor, çocuğa bakacak birisi lazım. Çocuk daha küçük. Dolayısıyla teyze, işte, küçük anne bakıyormuş. Orada, işte sonra biz taşınınca, tekrar küçük anne de bizimle birlikte geliyor, yani teyze. Trafik kazasından sonra küçük annemle yaşamaya devam ediyoruz. Kabaca hikâye bu! Ben tabii o zaman küçüğüm. Yani, kendini var etmek, var olmak nasıl bir şey? Kız çocuğu olmak nasıl bir şey? Onu çok bilmiyorum. "****"la, ben varız. Ama sonra işte babam, annemle yani teyzemle evlenmeye karar veriyor. Nihayet, hayalleri gerçek oluyor; bir tane erkek çocuk doğuyor. Anneler işte evliliği çocuk tutar deyip bir çocuk yapıyorlar. Ya da belki de o yüzden midir? Bilmiyorum. O başka bir aile hikâyesi. Onun da adımı "****" koyuyorlar, o da işte gerçekleri söyleyeceğiz, toplumumuz bilinçli olacak, bir de nihayet erkek oldu, ulu önder liderimiz (gülüyor). Sonra, mesela annem, -annem diyorum tabii ki teyze- annem, başka şekillerde yalıtılmışlıklar yaşadı. Şimdi ben tabii yetişkin kafasıyla baktığımda, yetişkin gözüyle baktığımda bunları daha rahat görüyorum ama tabii o zamanki şeyimizde, koşullarımızda 'işte babam yine delirdi' dedi ki: "Bu sefer ben yine bilmem ne bilmem neye karşı geliyorum." Otoriteye karşı geliyor. Tam da bu 94 deprem sonrasında. Yani, 1994 yılında biz;

"***"daydık. Ben de o zaman işte yedi yaşındaydım. İşte, orada anne bayağı depresyona giriyor. Çünkü yalıtılıyor, yalnızlaşıyor, baba alkole vuruyor kendisini. Bakıyor ki, gerçekten de o Cumhuriyetçi falan olamıyor, hayat da öyle ilerlemiyor, otoriteye ne kadar karşı gelse de işler istediği gibi hiç gitmiyor. Çünkü o hep, her zaman haklı, diğerleri her zaman haksız. Bir taraftan da ataerkilliği elden bırakmıyor. Hani şey vardır ya, Kemalizm'in böyle üst, orta sınıf aile yapısı, olmak istediği, idealize ettiği şey o. Ama o bir türlü erişilemez bir hayal. Hâlâ da erişilemeyen bir hayal. Çünkü, öyle bir gerçekliğimiz yok! Oradan iki yıl sonra bu sefer, "***"a gitmeye karar veriyor. Diyor ki: "Çünkü zaten kendimi ait hissettim yer değil!" Bir de Kemalist ya! Kartlar, kurtlar ne olmuş? Kürt olmuş. Kürtlerin içinde ne işi var arkadaş bu adamın (gülüyor). Hatırlarım yani bayağı "Kürt nedir baba?" "İşte, kart varmış, kurt varmış, burada hep kar yağarmış, ondan sonra bunlar da kendilerine Kürt demişler." Feci! Feci!

Sonra tabii Trakya'ya... kendisi oralı, anne tarafı da oralı, Trakya'ya gittik. Herhalde kendimle ilgili hani böyle, "***"ın artık sarsılıp ayaklarının üstünde durmaya başlayıp 'ne oluyor?' diye sormaya başladığı, babasına karşı geldiği zamanlar. Yani, niye mesela annem... annem rahatsız, çok ciddi, depresyonlardan depresyonlara giriyor, çıkıyor. Niye annem yapmak zorundaki her işi? Hadi anne yapmıyor, o zaman niye ben yapmak zorundayım? Çünkü sen kızsın! Allah Allah! Sürekli emreden, ayağına bir şey isteyen adam. 'Niye böyle bir şey yapmak zorundayım?' üzerinden çıkan bir çatışma. Bir gün şöyle dediğini hatırlıyorum, "Çünkü kızım ben, ataerkillim ve bunu da değiştiremem, bu böyle olmak zorunda. Senin ileride ailen olacak. Bunu böyle öğrenmek zorundasın sen." Ailem olmadı. Ailem var. Başka türlü bir aile. Çevremdeki arkadaşlarım ailem.

Sonra baktım ki aslında babama bütün bu karşı çıkışlarım bayağı feminizme dair şeylermiş. O zaman kendimizi var etmeye çalıştığımız, aslında bütün neredeyse kadınların yaptığı şeylerden bir tanesi, kendi kendimizi var etmeye çalışıyoruz. Kendimizi orada kurtarmaya çalışıyoruz.

Üniversiteye gidip sosyoloji okumaya başladığımda işte, 'Toplumsal Hayatta Kadın' diye bir ders almaya başladım. "Aa, ben feministmişim aslında (gülüyor)!" diye orada karşılaştığım şeyin feminizm olduğunu... Sonra işte orada bakıp "Aa, farklı farklı feminist kategoriler de varmış. Hı, ben sosyalist feministim, evet!" (gülüyor). Kendime o zamandan beri 'sosyalist feminist' diyorum.

Ya bir kere hep bu kadar geziyor olmak, yani o taraftan o tarafa iki yılda bir gidiyor olmak, bana hep kendimi öteki gibi hissettirdi. Yani Batıdan Doğuya gittim. Bu sefer şey oldum yani, Batılı oldum. Doğudan Batıya gittim, bu sefer Doğulu oldum. Yani hep babam orada, bir kurtarılmış Kemalist üst sınıf aile olmaya çalıştı ama hiçbir zaman da bir şeyin parçası olmadı. Bizi de peşinden sürükledi. Ben de hiçbir zaman bir

şeyin parçası olamadım. O yüzden zaten işte okuduğum şeyler, kendimi bir yere koymaya çalışmak, ideolojik olarak en azından sarılabileceğim bir şeyin olması, benim için çok kıymetliydi. Zaten hani, evet kendimi ayakta tutmaya çalışıyorum, bir yere ait olmaya çalışıyorum ama ev içinde de hani toplumsal, yani evdeki rolüm hep böyle ikinci tarafa atlanmış bir şey, hep benden bir şeylerin arkasını toplamam, bir şeyleri düzenlemem, bir şeyleri temiz tutmam, yemeği yapmam, yerleri süpürmem falan bekleniyor yani. Ben niye böyle bir şey yapmak zorundayım ki?

Sokaktaki oyunlarda çok arkadaşım olmadı benim. İşte tam da bu söylediğim neden dolayısıyla. Ama okuldaki hayatıma baktığımda, aslında kadın arkadaşlardan çok erkek arkadaşlarım vardı. O erkek arkadaşlarım da hep böyle sınıfın tembelleri, olur ya hep böyle, en arka sıralarda oturan serseri tipler. Onlar böyle, 'Aa ya ya ya' konuşurlar falan ama yanına da bir tane de kız geldiği zaman, minicik -zaten, hep hep böyle çıtı pıtı, minicik, cılız bir kızdım- öyle bir kız gelip de böyle onlarla konuşmaya başlayınca, hoşlarına gidiyordu. Ben de hep onlarla arkadaşlık ediyordum. O mesela bir süre sonra bana, korunuyormuş gibi bir his veriyordu. Yani çünkü okulun korktuğu, kabadayılarla ben arkadaşlık ediyordum. Hep zaten öteki gibi hissettiğim için gittiğim yerlerde, yine öteki gibi hisseden insanlarla empati kuruyordum. Temelinde öyle ilişkilerim vardı. O yüzden çok az kız arkadaşım vardı. Evcilik çok az oynadım. Tabii çok küçüktüm o zaman. Merdiven altında oynadığımız oyunlar vardı. O da işte okula gitmesine izin verilmeyen, "****"ydı da o kızın adı da. Okula gitmesine izin vermiyordu ailesi. Dindardı. Hocadan eğitim alıyordu. Mesela, o kızla oynuyordum, hatırladığım bir o var. Oradan gidince hiç arkadaşım olmadı, dışarıya çıkıp oynamazdım. Bir de işte, bizim dönemde Anadolu lisesi sınavlarına hazırlık vardı, ilkokuldan sonra, bir o şey vardı. Hani o sınava hazırlanmak zorundasın ve evde oturup çalışacaksın yani, oynamak falan yok. Öğretmenimiz çok gaddar bir kadındı. Bana da çok çok kötü davranıyordu. Beni ayırıyordu aslında o da sınıftaki öğrencilerden, Doğudan gittiğim için. Bir yerli olmak aslında hep çok önemli ama hep de çok önemsiz.

Trakyalısın, yani annen baban Trakyalı ama Trakya'da da işte Doğudan geldiğin için, oralı değilsin hiçbir zaman, falan. Öyle birazcık şeydi, yani öteki olma üzerinden, çok cinsiyet üzerinden, kız çocuğu olmak üzerinden değil ama öteki olmak üzerinden bir hikâyem var orada benim. O hâlâ bugünkü yaşantımdaki ilişkilerime bile çok çok sinmiş, çok yer etmiş bir şey. Kendimi öteki gibi hissetmem, bir yerde hemen böyle başka bir şeyim varsa, ne diyeyim... kendimi ötekileşmiş gibi hissediyorsam hemen böyle şey yaparım, kendi kabuğuma çekilirim. Öyle bir izi oldu. Peki, kız çocuğu olarak öteki olmak nasıl? İşte, yine öteki gibi olan ama görünür olan erkek çocuklarıyla iletişim kurmak gibi olmuş. Yani şimdi sana anlatınca aslında ben de bunu böyle görüyorum. Belki de o yüzden hiç kız arkadaşım yoktu. Yoktu yani. Feminist olmakla birlikte aslında, ya evet, ben yalnız değilim ve hani başka bir sürü kadın vardı böyle, bunu

teorileştirmeye başladıktan sonra çok rahatladım galiba. Diğer örnekleri de görünce rahatladım. İnsanlar bunun üzerine kafa yormuşlar, bununla ilgili bir hareket var, politik bir hareket var, o çok çok rahatlatıcı bir şey oldu. Yalnız olmadığını hissetmek zihinsel gerilimi rahatlatıyor tabii.

Sonra, işte okul sırasında Erasmus'la... Dedi ki hoca: "Sen yurt dışına çık!" Dedim: "Harika!" "İspanya'ya seni göndermeye karar verdik, ister misin? İlk gideceksin sen, başka da orada Türk vatandaşı yok, Türkiyeli yok." "Tabii," dedim hemen. "Can atarım." Granada'ya gönderdiler beni. Hiç İspanyolca bilmiyorum. Yani, çok temel; merhaba, nasılsın, seni seviyorum, hoşça kal, günaydın, o kadar (gülüyor). Bütün dillerde neredeyse, bilinen dillerde insanların söylediği. Ondan sonra da başka bir şey bilmiyorum. İngilizce iyi biliyorum çünkü Anadolu lisesi çıkışlıyım. Ama böyle kendime çok güvenen, böyle şakır şakır, hani Fransız Lisesi'nde okursun, ondan sonra aju aju aju Fransızca konuşursun, öyle bir şey yok asla! Dinlediğim parçaları anlıyorum İngilizceyse, böyle bir İngilizceyle, çat pat İngilizceyle, İspanya'ya gittim. Yaptığım en devrimci şeylerden bir tanesiymiş. Yani bilmeyince insan, tabii korkmuyor da. Korkmayınca da cesur oluyorsun. Yani herhalde o zamanki yıllardan özlediğim yegâne şeylerden bir tanesi bu. Yani, bilmediğim için, bodoslama her şeyin içine girme şeyi müthiş bir şey. Kimse İngilizce bilmiyor orada. İspanyolca konuşmak zorundayım ama Granada'da konuşulan İspanyolca da diğer bölgelerde konuşulan İspanyolcalara göre çok daha ağzı kapalı. Yani kelimelerin yarısını söylemiyorlar. Dolayısıyla onları anlamak zor, onlarla konuşmak zor, zor ki zor yani. Neyse, olsun, öncesinde bir İspanyol bir adamdan hoşlanmaya başladım. Sonra onunla ilişki yaşamaya başladım. O Valencia'da oturuyordu. Ben de işte sekiz ay Granada'da kaldım, oradan Valencia'ya gittim onun yanına. Dedim: "Ben burada kalacağım. Bu dili öğreneceğim." Ne yapacağım? Yapacak bir şey yok. Sosyoloji okuyacağım ama akademisyen olmak istemiyorum. Tabii, o zaman bir de çok bilmişim, çok bilmişim, işte ben akademinin o hiyerarşik şeylerine, oyunlarına girmeyeceğim efendim. Böyle bilgi üzerinden hiyerarşi kurulmaz. Çünkü (gülüyor) burnum havada, oysa şimdi geriye dönüp baktığımda bence akademisyen olurmuşum ben. Çünkü, sonrasında o kadar abuk subuk işler yaptım ki! Neyse, yani o şimdi geriye dönüp baktığımda, yaptığım belki de hatalardan bir tanesi diyebilirim. Şey diyordum "Ben Valencia'da kalacağım. Bir tane gazete büfesi açarım; köşede bir yerde, takılırım öyle orada işte. ****" diye, sonrasında onunla evlendim, İspanya'da yaşamak istediğim için. Yani oturma izni almak için aslında orada, oturma ve çalışma izni almak için. Aslında hayatı yeniden kurmak, onun aile ilişkilerinin içine girmek ama bu sefer, onlarda öyle çok gelin gibi bir düşünce yok ama, böyle çok 'yüzeysel yüzeysel yüzeysel bir gelinmişçesine' gibi bir tavrın içine girdim. Ona çok isyan ettim. Onun ailesini değiştirmeye çalıştım. İspanyolca'yı iyi öğrendim. Şimdi onun üzerinden meslek edindim. Yani yaptığım her şey şimdi İspanyolca üzerine. Orada öğrendiğim: Aslında biz Türkiye'de böyle acılar üstüne, mutsuzluk üstüne bir hayat kurduğumuz ama yine de kadının yeri, yani kadının tavrı, konumu, ondan beklenenler değişmiyor. Aslında en temelde gördüğüm şey o. Yani İspanya, Avrupa'nın arka bahçesi

ama yine de Avrupa. İşte çok uzun süre sosyalist rejimle, yani önce faşist, sonra sosyalist rejimle yönetilmiş bir ülke. Hatta ben oradayken hâlâ Zapatero vardı, hâlâ sosyalist bir şey vardı, parti vardı. Ve kadın, sokakta başka bir yerde... Gittiğim zaman mesela hiç unutmayacağım şeylerden bir tanesi, işte sınıftayız üniversitede, böyle uzun sıralar ve bir tane kadın kıpkırmızı bir tanga giymiş, altına da bayağı tangasını gösteren bir şey giymiş, şöyle duruyor hani, arkasına yaslanmamış, sıraya yaslanmış bir şekilde duruyor. "Aa," dedim, "ya ne kadar rahat ve ne kadar güzel." Yani poposunun açık olması değil tabii ki orada güzel olan, kadının bu kadar rahat olabiliyor olması. Göğüs dekoltesi mesela, kadınlar son derece rahatlar. Ve hiç de bununla ilgili bir şeyleri yok çünkü gözle seni yemiyor oradakiler. Ha, ev içinde başka bir baskı görüyorlar. Yani, şöyle gibi aslında; yani sen işte götünü, başını açarsan hani -Türkiye deyimiyle söylüyorum tabii ki bunu, olumladığım için değil- sana ben nasıl giyinmenle ilgili birtakım özgürlükler tanıyorsam, sistem erkek sistem, o zaman sen de buna göre sorumluluklarını birazcık daha arttırmak zorundasın. Madem benim gibi olmak istiyorsun, yani erkek gibi olmak istiyorsun, o zaman çalış, daha çok çalış! İspanya'da kadınlar muazzam çalışıyorlar. Ev işini de yapıyorlar. Zaten o yüzden korkunç derecede fazla çalışıyorlar. Sokaktalar, görünüyorlar, evet güçlüler ama hep öfkeli. Hep mutsuz ve öfkeli. Ya, yani hele de bu şey de değil, belki hani orta ölçekli bir kentte değil, Valencia ya da Madrid ya da Barcelona gibi bir yerde değil ama daha küçük bir yere gittiğinde, onu çok çok çok net görüyorsun. Kadınlar öfkeli ve mutsuz! Çünkü çok çalışıyorlar. Erkekler de çalışmıyor. Hani bizde kahvede oturur ya, onun gibi. Çalışmıyorlar çünkü zaten kadın her şeyi yapıyor, çeviriyor. Bir o var, diğer yandan okulunda feminist teori öğretiliyor çocuklara. Yani çocuklar 15 yaşına gelince bunun aslında politik bir hareket olduğunu görüyor. Ki, ben bunu gördüğümde 19 yaşındaydım. 19 yaşında, işte böyle bir şeyi gördüm ve "Aman Allah'ım!" dedim. Hani yani bayağı aydınlandım. Bu çocuk onu daha 15 yaşında görüyor. Bu önemli bir fark aslında. Dolayısıyla, o babayı da eğitiyor, erkek çocuğunu da eğitiyor ve sadece kız çocukları da görmüyor, kız ve erkek çocukları görüyor. Ayrıca, sadece kız çocuklarının gördüğü başka şeyler de var, dersler de vardı. Şimdi hükümet değişti, nasıl bir önlem alındı, ne yaptılar o dersleri, bilmiyorum ama. Bu mesela, söylediğim bayağı devrimci bir şey. Onu şeyde de çok net görüyor insan, sokakta.

İspanya'da çok değiştim tabii. Hem oradaki ailenin, nasıl bir şey olduğunu gördüm. Türkiye'de nasıl bir baskıcı haldeymişim deyip orada bir kabuğumdan çıktım diyeyim. Belki daha doğru olur öyle söylemek. Hem sokakta bir kadın, evet, öfkeli ama mutlu da, ama mutsuz da. Yani, o rahatlığı bir gördüm. Başka bir şeyin mümkünliğini orada yaşadım. Aslında onun özü, bayağı o. İspanya'da üç buçuk yıl kaldım. Sonra çok ciddi bir Avrupa krizi patladı, konut krizi. İspanya'da feci yaşandı ve o dönemde işte Türkiye'ye gelmeye karar verdim. Hem bir taraftan zaten okulla ilgili derslerin eşleşmesiyle ilgili birtakım problemler vardı ve ardından "***" geldi. Biz orada yaşamaya karar verdikten sonra, ben daha iyi koşullarda çalışabileyim diye evlendik ama hiçbir işe yaramadı. Çünkü sonrasında İspanya'ya geri dönemedik. Çok iş

yoktu İspanya'da. Türkiye'deki koşullar İspanya'dan daha iyiydi. Sonra zaten "****" ayrıldık, zaten boşandık, yani evliliğin pek bir şeyi yoktu. Ama evliliğin balını, kaymağını yedim. Nasıl yedim? Bir ev tutarken mesela yanında artık, 'ha eş, eşim tabii, tabii eşim' vardı. Yani, artık o benim sevgilim değildi. Onun kolaylığı vardı. Öğretmen Hanım. Ya, mahalleye girince 'öğretmen hanım ve eşi' idik. Onun balını, kaymağını yedim yani.

Bu da yine işte Türkiye'deki baskıcı, mahalle baskısı dediğimiz kültürden kaçmanın şeyi. Muhtemelen yalnız bir kadın olsaydım daha farklı bir şey olurdu. Ayrıldıktan sonra ve tamamen yalnız kadın olduktan sonra... o işte başka bir hikâyeye zaten. Orada, tamam zaten yaşım da başkaydı, hani yirmilerimin başında değildim ama işte "****" 'den, ayrıldıktan sonra çok ciddi tacize uğradım sokakta, evde korkmaya başladım, takip edildim. Yani, bir erkekle her zaman her şey çok daha kolay. Geleceğe dair planlar yapmak daha zor. İşte, orada da feminist kadın arkadaşlarım, yeni ailem. Çocukken hiç kadın arkadaşım, yani kız arkadaşım yoktu ama şimdi de hiç erkek arkadaşım yok (gülüyor). Neden acaba? Hiç. Bayağı erkek arkadaşım yok. Erkek arkadaşım olamıyor. Erkek terapist denedim. Ee, üç seans yaptım. Sonra dedim ki: "Ben devam edemeyeceğim. Yani, bilmiyordum, tamam ben size uzman ve bir şey danışmak için geliyorum ama yine de erkeğin karşısında başka hissedeceğimi, başka düşüneceğimi bilemedim, öngöremedim. Kusura bakmayın. Ben sizinle devam edemeyeceğim," dedim ve erkek terapisti bıraktım. Çünkü şöyle şeyler düşündüm, bu yaşadıklarımın bende bıraktığı izler olabilir, başka bir taraftan belki de önyargıdır diyeyim. Yani önyargı olabilse keşke bunlar ama erkek bu 'ya anlamaz ya zaten,' o bakışından, elinden, kolundan onu anladığım, yaptığım sadece üç seansta vardı, gördüm ve aldığım geri bildirimlere istinaden aslında ben bunu söyledim. O yüzden tabii erkek arkadaşımın olmuyor olması, rastlantı değil.

Evlilik... yani aşkımda bir kere hani, evet, o resmi evrakı imzaladık, evet, orada oturmak için imzaladık evet, oradaki çalışma koşullarımı rahatlatmak için yaptığım şeylerdi, evet, ama ben bir taraftan aşkımda da. Evet bir düğün olmadı, ben beyaz giyinmedim, kimseye duyuru olmadı, bir kutlama olmadı ama ilişkide belirleyiciliği oldu mu? Belki de ben biraz fazla özgürlükçü düşünüyordum. Belki benim için olmadı ama onun için oldu. Olduğunu sonradan en azından gördüm. O mesela, evlilik yıl dönümlerini kutlamak istedi, ben de: "Ne kutlaması ya? dedim. O mesela, ilişkideki çatırdamalardan birkaç tanesi. Bir erkekle ilişki hep işte; ya, ne acı bunları böyle söylüyor olmak ama yine onu eğitmek üzerinden, işte yine evin organizasyonunu, temizlik organizasyonunu ben yapıyorsam, artık ben yapmayı bıraktığımda, evle ilgili hiçbir şey ilerlemiyorsa artık, "Sen de yap!" deyip ona bağırarak. Bayağı aslında ben eğittim, eğittim, eğittim, eğittim, ondan sonra onu sokağa saldı. Bunu yaptığımız o kadar çok erkek var ki.

Ayrıldıktan sonra, sahiden "****"nin bana şunu söylediğini hatırlarım: "Ya işin çok zor. Hani ben diğer erkeklerle şimdi böyle bu kadar birebir muhatap olunca, senin bana söylediğin bir sürü şeyi daha iyi anlıyorum." Şimdi o da tabii yabancı, Türkiye'deki erkeklerle benim üzerimden değil, başka bir alanda, sadece böyle erkek erkek alanlarda birebir kaldı, benden sonra oldu. Onu işte profeminist bir adam haline getirmiş oldum. Dayaklarla, -tabii mecazi anlamda- dayaklarla, işte dil sopalarıyla, yani feminizm hayatımızda çok şey değiştirdi. Kolektif hayatımda çok şey değiştirdi. İspanya'daydım "****"in kurulduğu yıl. Ta o zamandan başladım takibine. İçeriden çok arkadaşım vardı ama sonra buraya gelip birebir kadınlarla görüşmeye başladığım, toplantılarına girmeye başladığımda, kendimle ilgili çok çok çok farklı aydınlanmalar yaşadım. İşte, "****"nin ailesiyle nasıl mücadele etmişim zamanında. O görünmeyen, çok yüzeysel 'gelin gelini' hep böyle üstümden bertaraf etmişim bir taraftan. Çünkü ben öyle bir şeyin, kalıbın içine girmek istemiyorum. Hep ona karşı mücadele etmişim. Ama asıl, oradaki benim gibi düşünen bir sürü kadınla yan yana gelip bir ortak akıl oluşturmaya başladığımızda, yaptığım şeyi ve üstüne daha da yapmam gereken şeyleri fark ettim. Ona ilişkin de çok büyük bir eğitici oldu. Cinselliğimi fark ettim. Ve o cinsellik şeylerinde, seminerlerinde ben bayağı cinselliği fark ettim. Bunu derken cinsel organımdan bahsediyorum yani, ilişki sırasında nasıl olduğumdan değil. Bayağı çok basit, anatomik bir şeyden bahsediyorum. Hayatımda çığır açıcı bir şey oldu o, ki o zamanda çok da küçük değilim, 24-25 yaşında falandım. Ama işte bu da tabii hep şeyi gösteriyor; o zamana kadar bu kadar mı korktun? Hiç orayı görmek istemedin, ayıp ya! Hep bastırduğum bir şey oldu. Ama diğer yandan da hep sevişmeyi çok seven bir kadın oldum. Hâlâ öyleyim yani. Hâlâ da sensüel şeyleri... dokunacağım, yemek yemekten zevk alacağım, iyi yiyeceğim, iyi içeceğim, iyi sevişeceğim tabii ki. Seviyorum böyle şeyleri. Ona rağmen hani, bildiğin bayağı, anatomik bir şeyi, öğrenmiş oldum.

O kadar feminizmden konuşup konuşup konuşup konuşup ondan sonra bana "Ya, bu kadar anlatıp duruyorsun, neymiş ya bu feminizm?" deyince, "Aç interneti, o kadar gazete okuyorsun, biraz da onunla ilgili oku!" diyebildim. Bunu yaptı da. Yani ben ona feminizmi anlatmak zorunda kalmadım. Anlatmamak için direttim. Okudu, o anladı, anlayabildiği kadarıyla, bayağı da anlamış olduğunu gördüm sonradan. Ama zordu. Şimdi yeni bir ilişkiye girdim. Onunla da pandemiyle girdim ve aynı evde yaşamak zorunda kaldık, aslında böyle patdadanak ilişki 'cuk!' diye göbeğimize oturdu. Orada da bir takım, erkeğe yönelik paternler oluşturmuş olduğumu fark ediyorum. Yani bir erkeği nasıl eğitirsin? Bayağı (gülüyor) karakterime oturmuş yani. Onu öyle değil, böyle yaparsan böyle olur. Ama yumuşak bir dille.

Erkeklerle olan ilişkilerimde hep zaten asiyim. Hep her şeyi ben bilirim zaten. Yani her şeyi erkeklere göre bilen ben tarafım. Onlara karşı çıkıyoruz ya! Onlar gibi, onlarla aynı seviyede konuşuyoruz ya, nasıl oluyor? Bir sürü, bir sürüsü onu kabul edemedi. "****" ile ilişkimden sonra yaşadığım ufak tefek ilişkilerde de niye

aşık olamıyordum? E olamıyordum çünkü orada ters giden bir şeyler vardı. Ben artık öyle bir şey istemiyordum yani. Kalkıp da benim ağzımı kapatmaya, beni sıkmaya çalışan birisi olamıyorum. O yüzden bir sürü kadın şu anda yalnız. Çünkü zor işimiz ya! Patriyarkal sistemde bir erkekle birlikte olmaya çalışmak. O yüzden bir sürü kadın kadınlarla birlikte olmaya karar veriyor. Bıktık çünkü. Sevgililerimden bir tanesi demişti ki ayrılırken, "ya, sana aylarca pantolona ihtiyacım olduğunu söyledim, elimden tutup da beni bir mağazaya götürmedin (gülüyor)." "Ah!" dedim ya, "iyi ki ayrılıyoruz. Nasıl görememişim ben bunu (gülüyor)." Ama çok iyi sevişiyorduk, o yüzden. Zor yani işimiz. Erkeklerle ilişkimde hep öyle oldum. Şimdi tekrar evlenir miyim? Yine kağıtlar için evlenirim çünkü eğer kağıtsa hikâye... kendi hikâyemde... onun için evlenmem. Çünkü aile kurumuna da karşı olmamız gerekiyor zaten ya. Bizi en çok baskılayan şeylerden bir tanesi bu. Hani, 'olmamız gerekiyor ya!' derken bizi en büyük baskılayan şeyler. Zaten o yüzden aileyle başlıyorum hikâyeye. Sen soruyorsun ve öyle ilerliyor. Çünkü orada atılıyor tüm temeller. İdeolojik temeller orada atılıyor. Aile önemli...

Yani nasıl gelişti? Aslında bayağı, 'bana niye böyle davranıyor bu adam' diye kendime sormamla gelişti. Benden niye bunu bekliyor da "****"dan beklemiyor. Hani evde aslında iki tane çocuk var. Birisi erkek, bir tanesi kız. Erkekle aramda altı yaş var. Ama ondan su istenmiyor, benden istiyor. Niye benden isteniyor? Ben niye elmanın kabuğunu o şekilde soymak zorunda olayım? Mesela elmanın kabuğunu yukarıdan aşağıya değil de, böyle yuvarlak olarak soymam gerekiyormuş. Neden? Çünkü ileride benden öyle istenirmiş. Niye ki? Çok temel bir soru. Çünkü benim gözümde o yaştaki bir çocuk için onunla onun arasında fark yok. "****"la benim aramda fark yok. Ben niye bunu böyle yapmak zorundayım? Neden sorusu çok temel bir soru işte. Sonra aldığım cevap da; çünkü ileride senden böyle beklenecek. Niye ki? Niye böyle bir şey beklensin benden? Hâlâ niye sorusunu sormaya devam ediyorum. Dipsiz bir soru çünkü o.

Sürekli toz almam beklendi benden. Nefret ediyorum toz almaktan hâlâ. Bayağı nefret ediyorum arkadaşım. Hep toz almam beklendi. Babam, hep böyle vitrin, klasik evlerde vardır ya, vitrin... Vitrine böyle gelir, az bile olsa "Bak! Bir parmak toz! Böyle mi olacaksın sen de? Pis misin sen?" Bilmem, bilmiyorum. Niye pis olayım ki? Niye o tozu almak zorunda olayım?

Bakkala gönderirdi küçükken. Ama hep elimdeki parayı da saymam beklenirdi. Tamam, matematik hesabı yapmam beklenirdi. Matematiği öğrenmem gerekiyor. Baba muhasebeci, matematik çok önemli. Ama sonra ben mesela bakkala gitmeyi bıraktım. Ben niye bıraktım ki bakkala gitmeyi? Hayır, sen otur, çorba yap evde. Çorba içeceğiz. Yani dışarı çıkmak istiyorum. Sonra yaptığım şeyler hep asiceydi. Sonra hep erkek gibi davrandım. Bana hep "Kız Fatma" dediler. Yani erkek gibi davrandığım için. Saçlarımı kestirdim

mesela. Kaç yaşındaydım? Orta sondaydım, 15 yaşında falan oluyorum herhalde, 15-16 yaşlarımda. Yıllarca hep böyle erkek tıraşıyla dolaşım. Yani reddettim. Asi bir çocuktum. Babam beni bakkala göndermezdi ama herkes yatınca ben, birinci katta oturuyorduk, pencereden dışarı çıkar, sokağa çıkardım. Çünkü sokakta olmak istiyordum. Çok da korkardım sokakta olmaktan gece. Ama çıkmak da istiyordum, çünkü sokakta olmak istiyordum. Hâlâ bazen rüyalarım, kâbuslarıma girer, kâbuslarım olmuştur öyle; gece sokakta, miniciğim, dolaşıyorum o toprak yolda, arkama bakıyorum, acaba birisi beni ziyaret mi ediyor? Şey, ziyaret değil, takip mi ediyor? Koşarak ilerliyorum, sonra işte köşeye de biraz saklanıp sonra tekrar eve gidiyorum. Bana hem heyecan hem korku hem adrenalin veren bir şey.

Kardeşlerimle ilişkilerim iyi. Sonradan aslında hepimizin aynı travmayı yaşadığı konusunda hem fikir olup bayağı birbirimize sıkı sıkı sarılan üç kişi olduk. Ablam, ben daha çok küçükken evden çıktı. Uzakta okumak istedi. Evden çıktı yani aslında, o onun terimi. Dolayısıyla "****" erkek kardeşimle birlikte, üniversiteye kadar aynı evde yaşamış olduk. Ben evden çıktıktan sonra, bu sefer ablamla aynı evde yaşamış oldum. Yani hepimiz aslında aynı travmadan, aynı dertten mustarip olduğumuz için aramızda iyi bir ilişki var. Ama tabii ki, erkek kardeşim erkek olduğu için, küçük olduğu için, bir de kafasında iki tane böyle büyük, ayaklarının üstünde duran, sağlam kadın olduğu için daha mıymıy bir çocuk. Doğrusu o. Yani bizden güç alıyor. Mıymıy bir çocuk değil aslında. Yani yeniden kurmam gerekiyor. Hatta, o söylediğim şeyi de unutmam gerekiyor; bizden güç alan bir çocuk. Doğrusu bu! Çünkü benim, ben de öyle olmak isterdim ve mıymıy olmazdım. Zaten, mıymıy bir çocuk değil. Sadece bizden güç alan bir çocuk. O yüzden şanslı. Birbirimizi destekliyoruz ama. Gözünün çok açıldığını düşünüyorum. Ona en azından çok öğretici olabildiğimizi düşünüyorum. O da çevresinde kendisine kız arkadaş arıyorsa, hep annemiz babamıza benzeyen birilerini isteriz ya, onun da annesi babası biziz birazcık. O da böyle, güçlü, ayaklarının üstünde duran bir kadın arıyor. Hatta bunu da konuşuyoruz da bu arada. Ve ne mutlu da ona. Çünkü öyle birini arayan bir erkek isterdim ben de doğrusu. Ne yazık ki korkutucu oluyoruz biz bir sürü erkeğe karşı. Hani bizi eş olarak, eşiti olarak gördüğünde, tehdit edici oluyoruz. "Sen de ne çok şey biliyorsun ya!" Bu çok duyduğum bir şey. "Bir şeyi de bilme!" Yapma ya! (gülüyor)

Şimdi hizmet sektörü genellikle üçüncü dalga kahve, her taraf üçüncü dalga kahve şeyiyle dolu ya, mesela o da onunla ilgili çok; nasıl görüldüğün, güzel olduğun, vücudunun nasıl olduğun ve kadın olman üzerinden çok ilerleyen bir şey. Erkeksen de dövmeli, rastalı, uzun saçlı, fit olacaksın. Bayağı bunun üzerinden... Nasıl görüldüğünle çok ilgili bir şey. Dolayısıyla ben de iş hayatına bayağı çıtı pıtı, zayıf bir kız olarak cuk diye servis-hizmet sektöründen girdim. İspanya gittiğimde yine kafeteryalarda çalıştım, çok az ama. Çünkü çalışma iznim olmadığı için, orada durum bayağı sıkı. Sonra inşaatta çalıştım orada. İnşaatta çalışan tek kızdım. Mesela o da bayağı toplumsal bir şey. Türkiye'de bir kız çocuğu inşaatta çalışmaz. Ben orada

çalıştım. Ve yani hiç böyle ayrım falan yapılmadı. Çimento taşıdım, zımpara yaptım, yerlere parke yaptım, boyadım, zımpara yaptım, duvar zımparası yani, dört ay falan çalıştım ama öldüm. Öldüm, öyle diyeyim sana. Dil bilmediğim için onun rahatlığını yaşadım. Yani benim hakkımda neler konuşuyorlardı, onu bilmiyorum. Bilmemek bazen, çoğu zaman iyi bir şey oluyor böyle durumlarda. Benim hakkımda ne konuşuyorlardı, bilmiyorum. Muhtemelen benimle ilgili bir sürü şey konuşuyorlardı. Bunu fark ediyordum. İnsan anlamasa bile sezgi diye bir şey var, anlıyor. Bakışlardan çok fazla rahatsız olmadım ama zaten öyle bakışlardan rahatsız olacak şeyler de giymiyordum doğrusu. Hani böyle bildiğin amele kıyafetleri giyiyordum. Ona çok dayanamadım. Zaten ondan sonra evlenmeye karar verdik (gülüyor). Ama iyi para kazandım. Zaten İspanya'da kaçak işlerin yapıldığı yegâne sektörlerden bir tanesi inşaat. İyi kazandım ama çok zor bir iş. Kadın olarak deneyimlediğim acayip işlerden bir tanesi. Sonra sokaklarda el ilanları dağıttım, arabaların üstüne koydum, girmedığım sokak kalmadı. Sonra Türkiye'ye gelince öğretmenliğe başladım. Tabii kız işi öğretmenlik işi. Türkçe öğretmeye başladım İspanya'dayken. İspanya'dan döndüm, burada da İstanbul'da, İspanyolca öğretmeye başladım. İspanyolca öğretmeye başlamak zaten İspanyolcamı böyle beş kat ileriye itti. İspanya'dayken çeviri yapmaya başladım sözlü. Türkiye'de onu devam ettirdim. Bu sefer yazılı işler de almaya başladım. Zaten hep, çok okuyan bir tiptim. Bunun üzerinden, çevirmenlik yaptım. Çok uzunca bir süre, evde çalıştım. Evde çalışmak da güzeldi, konforlu bir şey ama yalnız başına evde, yani yalnız yaşayan bir kadın olsaydım evde çalışmakla geçinemezdim. O çok net. Çünkü ev kirası ödüyorduk, işte yemeği o alıyordu, hani ben arada dışarı çıktığımızda -ki dışarıya da çok az çıkıyorduk çünkü gerçekten çok az para kazanıyordum- ben ödüyordum bazen. Ama onun dışında evde çevirmenlik yaparak hayatta tek başıma yaşayamazdım. Öyle bir koşul yok. Zaten biz ayrılana kadar ben hep bi' işler yaptım. Ofiste de çalıştım, bir süre sekreterlik yaptım. Hep bir taraftan asıl işim çevirmenlik oldu ama ayrıldıktan sonra, ben artık çevirmenlik yapamadım, bıraktım, bırakmak zorunda kaldım. Yani, bütün paramı oradan kazanacağım başka bir şeye ihtiyacım vardı. Sonra yedek parça sektöründe çalıştım. Bak yine hep erkek işleri yaptım yani. Kamyon yedek parçası sattım. Şeyde, İkitelli Sanayi'de, oradaki atölyelerden bir tanesinde, ikinci katta ithalat-ihracat ofisinde çalışan tek kadın (gülüyor). Bayağı erkek dünyası. Yani orada tabii herkesin ablasıydım. Artık feminist bilincim bayağı gelişmişti. O yüzden böyle bayağı, milletin gözüne soka soka süper mini etekler giyerdim. Ama herkes böyle elini at gözlüğü gibi gözüne koyarak ama böyle de açarak, "Merhaba abla, hoş geldin!" Ablalık nasıl bir müesseseyse arkadaş (gülüyor), kocaman. Orada da doğrudan şeylerle erkeklerle çalıştım. Patronum kadındı. Zaten o aldı işe; kadın olduğum için de aldı beni muhtemelen. Kendisini o da yalnız hissetmek istemiyordu.

Öyle bayağı seyahat ettim. Yani, Latin Amerika'ya gittim. Şimdi, Latin Amerika'ya seyahat edip de oranın tamirhane, arka mahallelerine girer miyim? Hayır gitmem! Ama orada işim olduğu için en fakir yerlere girdim çıktım. Erkek gibi davranmak zorunda kaldım çünkü başka bir çarem yoktu. Erkeklerle erkek diliyle,

ekonomi konuşarak, politika konuşarak... Yani bunun ne yazık ki başka bir çaresi yok. Kendini onlarla eşlemek, eşleştirebilmem için, eşleyebilmen için ve bir şey satabiliyor olman için, onlar gibi de olmak zorundasın. Bayağı erkek gibiydim. Aradan iki yıl geçip o zamanki patronumla tekrar buluştuğumda, kadının bana söylediği şu oldu: "Sen kadın olmuştun!" Zaten kadındım. "Yok yok, sen bayağı bayağı kadın olmuştun!" Zaten kadındım, orada öyle olmak zorundaydım, erkek gibi olmak zorundaydım. Ne üzücü ya aslında ya bunlar, öf... Bir şey gibi olmak zorunluluğu. Var olmak için öyle olmak zorundayız. Evet, şimdi kadını. Hâlâ kadındım. O zaman da kadındım (gülüyor). Hâlâ kadını. Erkek gibi davranmak zorunda olmadığım bir yerde çalışıyorum şimdi.

Ama buraya girdiğimde cinsiyetin ne kadar belirleyici olduğu, çok çok çok belirleyici yani, hakikatten çok ortada orada da. Yedek parça sektöründe çalışırken zaten kadınsın ve sana öyle davranıyorlar ama alt sınıfla muhatap olmak zorundasın, ya da alt orta sınıf diyeyim, alt orta sınıfla muhatap olmak zorundasın. Onlara satıyorsun ama konsolosluktaki ortamın üst orta sınıf. Diplomat ortamı ve yedek parça sektöründe yaşadığım ayrımcılıkla, konsolosluk ve onun çevresini üst orta sınıfla yaşadığım ayrımcılık arasında derin bir uçurum var. Orada fiziksel görünüşüm, zaten kadın oluyor olmam, herkesin ablası oluyor olmam. Ablalık bir kere, yani bayağı hani koruyucu bir şey, müessese orada. Orada ablalık yok, orada herkesle yaşırsın. Orada, 'sen zaten ne bilirsin?' düşüncesi üzerinden. Yani bayağı düşünsel bir ayrımcılık var. Ha, 'sen çok okumuş kadınsın da, sen duygusalsındır, hani zaten kadındır, yapamaz.' O, o bambaşka bir şey; işyerinde oldu mu mobbing oluyor zaten o. Konsoloslukta çalışmaya başladığım ilk zamanlarda yedek parça sektörünü özledim, ablalık müessesini özledim yani. O daha rahattı çünkü, orada kontrol bende idi. Üst orta sınıfın o yaşı... oradaki ayrımcılıkta kontrol bende değil ve bayağı korunmasız hissediyor insan kendisini. 'Sen zaten ne bilirsin? Zaten kadınsın, duygusalsın ve bunu yapamazsın'a söz söylemeye çalışmanın kendisi çok yorucuydu. Orada, öyle bir tavır karşısında, işte yıllar önce söylediğim, "Bunu sana öğretecek kişi ben değilim, madem o kadar okuyorsun, aç Google'ı, biraz bilgi edin!" diyemiyorsun işte orada. Keşke diyebilsem. Ama o, o olmuyor işte iş ortamında, ne yazık ki! İçinde patlıyor patlıyor patlıyor! Sonra da niye sinir hastası oluyoruz? O yüzden özel sektörde kadın olmak çok zor bir şey. Çok zor bir hikâye. Kimlikler kimlikler, roller roller... Bizden beklenenle, ne olmak istiyoruz? Bizim üstümüze giydirilen kostüm ne? Çok sıkıştırıcı bir şey. Ama ben yine de şanslı taraftayım yani hani, onun üzerinden söylemek yanlış olur, hatalı olur benim için. Ben şanslı taraftayım. Zamanındaki o aykırı tarafım -insanlar hep, özellikle de erkekler- hep bir itti, bertaraf etti. Gayet de iyi oluyor. Uzak kalsınlar benden, hiçbir sorun yok.

Ama tabii, şimdiki duygusal ilişkilerimde de şöyle taraflarını görüyorum; e, duygusal bir şey istiyorum nihayetinde hayatımda. "****" hayatıma ilk girdiğinde, onun çelişmesini, gerginliğini yaşıyordum. Ya geldi

hayatıma birisi, bana saygı gösteriyor, beni ben olarak kabul ediyor, beni sıkılmıyor, kısıtlamak istemiyor, söylediklerimi dinliyor gibi görünüyor, Allah Allah! İletişim kurabiliyoruz, sadece o konuşmuyor, ben de konuşuyorum, bir diyalog var gibi geliyor (gülüyor). Monolog değil bu! Bu da güzel. Bunların hepsi, bayağı aslında olması gereken, ama karşıdan gerçekten bunu görünce şaşırıyorsun. İnsan ne yapacağını şaşırıyor. Elin, ayağın birbirine giriyor ve acaba gidecek mi o da? Kaçacak mı? Korkacak mı benden?

Sonra bir arkadaşım dedi ki: "Ya birazcık rahat ol! Sen zaten böylesin. Seni böyle görüp kabul ettiyse ve kafasını birazcık daha çalıştırırsa zaten kalacaktır hayatında. Sen, sen olmaya devam eder misin lütfen?" Ha, tamam! "Tamam!" deyip (gülüyor) rahatlamışım. Böyle gerginlikler gene de oluyor. Ne kadar minimum şeyler istiyoruz oysa, değil mi? Diyalog istiyoruz mesela, monolog değil! Kısıtlanmamak. Ne kadar normal. Evet! Evet! Beni dinliyor ve diyalog var ortada (gülüyor)! Konuştuklarıma cevap veriyor. Ama tabii neyse ki, bizim gibi düşünen kadınlar var yani. O çok özgürleştirici bir şey. İşimiz zor. Hepimizin zor. İyi ki varız. Bir taraftan aslında, bu sınırların da belli olduğu bir şeyde mücadele etmek, belirsiz kaygan zeminden daha kolay.

Yani her şeyin çok özgürlükçü olduğunun varsayıldığı, vadedildiği bir yerde olup da, dedim ya, iş yaşantısındaki psikolojik baskıyı hissediyor olmak, daha daha çatışmalı bir şey olurdu herhalde. Mücadele etmesi daha zor bir şey olurdu. Sınırlar belli olunca çünkü insan tarafını da belli ediyor. Taraf belli olunca daha kolay oluyor. Öyle...

Bunlar yani çünkü kız olarak, yani kız cinsiyetine sahip olduğum için değil, biraz daha hakikatten öteki olarak yaşadığım şeyler olduğunu düşündüğüm için, hem gençtim, bir o var, bir taraftan da çok hatırlamıyorum, silmişim. Benim için çok kolay zamanlar değildi onlar. Bir de bu arada onlarla birazcık çatışma yaşıyorum, yani 'öteki duyma, o olma' duygusuyla daha da bastırdım herhalde. Keşke daha böyle feminist hareketin canlı, capcanlı olduğu bir zamanımız olsaydı, ona ihtiyacımız olduğu bir dönemdeyiz. Ya da başka bir deyişle, ben öyle bir şeyin içine girip kendime orada aidiyetlik alanı yaratmış olsaydım. Kendimi hissettiğim bir şey olduğunu düşünmediğim için zaten öyle bir şeyin içinde değilim. Politik bir feminist ayağın içinde, hareketin içinde değilim. Kendime dair, ama gelecekteki planım: Şu andaki mevcut kadın ailemle, bağlarımı kuvvetlendirmek en büyük dileğim diyebilirim aslında. Yani aslında, biz minik bir topluluğun içinde yaşıyoruz ya, birbirini tanıyan kadınlar, aslında çok da büyük topluluk değiliz. Ne yazık ki! Onun içinde hapsolmek istemiyorum. Onun dışına çıkıp da başka şeyler de yapabiliyor olmak istiyorum. Başka başka kadınlarla da görüşmek istiyorum. İşte o yüzden kadınlarla *jam* bence çok kritik. Hakikatten en büyük arzularımdan bir tanesi, bu çevrenin içinde boğulup kalmamak. Ne kadar özgürleştirici olsa da, çok fazla yan yana olan ilişki bir süre sonra yıpratıyor. Her şeye rağmen yine de, sizinle bir gelecek hayat

tahayyül ediyorum, birlikte toprak almayı planlıyoruz, bir yerlerde bir şeyler inşa etmeyi, yaşlılığımızı nasıl geçireceğimizi düşünmek, bunları yapıyoruz şu anda.

Türkiye'nin geleceği açısından bakalım bizi nasıl bir gelecek bekliyor, kadınları? Çok daha baskıcı olduğu bir rejime doğru ilerliyoruz gibi görünüyor. Daha çok mücadele edecek alanımız olacak. Daha çok bize malzeme çıkartacaklar gibi görünüyor. Haklarımızı elimizden alıyor, almaya çalışıyorlar. Bunun için tekrar tekrar mücadele etmemiz gerekecekmiş gibi. İstanbul sözleşmesi en canlı örnek.

Dolayısıyla yine mücadeleyle dolu bir gelecek biz kadınları bekliyor. Evde mücadele, sokakta mücadele, devletin politikalarına karşı mücadele, habire savaş. Ya, kadınlarla *jam*¹ düşüncesi aslında çok az kadın müzisyenin olması, görünür olmasıyla başlayan bir şey. Bayağı feminist politikayla doğrudan ilişkili bir şey. Ben bunu yapmak istiyorum, ben müzik icra etmek istiyorum ama beş tane erkeğin ortasında tek kadın olmak istemiyorum. Bir kere beş kadın. Beş tane erkeğin ortasında tek kadın olduğumda yine erkekleşmek istemiyorum. Ben gene senin gibi olmak istiyorum ve niye olmasın? Ben niye kendim gibi başka kadınları da gibi görmeyeyim? Niye onlara alan açılmasın? Bir bu var. İkincisi zaten kendisine alan açılabilir kadın o kadar ürkek ki -ben dahil- hani benim sahneye çıkmam, birilerine yaptığım bir şeyleri göstermem o kadar çok zamanımı aldı ki. Hâlâ da çok zorlanıyorum bu arada, yani hallettiğim bir şey değil. Kısmen hallettiğim bir şey diyeyim. Zaten kendimizi çok çekiyoruz, ürkeğiz, yani hep sistematik olarak bir şeyler yapamayacağımız aşılıyor, kamusal bir şeyler yapamayacağımız. Yani, tabii biz ütüyü yaparız da yani dışarı çıkıp bilmem ne yapmak bizim yapamayacağımız şeydir ya! Sistematik olarak bunu kafamızın içine kazıyorlar. Dolayısıyla kamusal bir şeyi bir kadının yapması, erkeğe göre çok daha zor, beş kat zor. Onlara alan açmak, onları ona itmek, teşvik etmek, benim için de özgürleştirici bir şey. Ben, biz orad o çağrıyı yaparken 'ben de rahat etmek istiyorum, gel, birlikte rahat olalım,' dedik ve zaten o herhalde bir sürü kadını da çekti ve çok fazla genç kadın geldi. O çok güzel bir şey. Ve o yüzden oradan başka yeni genç kadınların birbiriyle buluşması, birlikte müzik yapması çok kıymetli bir şey. O devam etsin, büyüsün, parçalansın, tekrar oluşsun, amip gibi çoğalsın. Yani, evet *jam*, kadınlarla *jam* 'in o yüzden bayağı politik bir tarafı var. Bir de müzikte kendimizi ifade etmeye dair bir şey ya! Sözsüz ifade biçimi ve onda ortaklaşan olmak, çok çok güzel. Mesela yaptığımız ilk *jam* 'di. Flüt çalan “***” böyle üç defa yanıma geldi, "Ya, ben bir parçaya çalıştım, onu söylemek istiyorum ama..." Çalmak istiyor flütle. "Tamam! Hadi!" "Ama çok çekiniyorum. Hani nasıl olacak hiç bilmiyorum." Ya üç kere heyecanlı heyecanlı geldi. "Ya, hadi, hadi ne yapalım? Adımı mı anons edelim? Nasıl yapalım? Nasıl yapsak?" "Hayır, hayır! Kesinlikle, kesinlikle benim adımları anons etmeyin." Sonra ne oldu? Gecenin bir noktasında herkes bir anda “***”, sahneye davet ettiler. Sahneden

¹ birlikte doğaçlama müzik yapma.

kimse hiçbir şey söylemedi. Ya böyle herkes kendi içinde sahneye davet etti, utana utana sahneye çıkmadı, sahnenin alt tarafında, köşede oturdu, mikrofonu flütün ucuna tuttular, parçasını çaldı. Alkışlar aldı. İkinci parçayı çaldı, alkış aldı. O bile çok kıymetli bir şey. Güzeldi! Olacaktır ya! Şu pandemi geçsin de, yine şeyler yaparız. O yüzden, orada bir şeyler yapılabiliyor olmasını çok istiyorum. Olacaktır da diye düşünüyorum. Tam böyle işte bu *jam session* sonrasında, birkaç yerde verdiğimiz röportajdan sonra, Jazz Dergisi var bilirsin. Jazz Dergisi'nde, "****" ile röportaj yapmışlar; 'Türkiye'de Kadın Müzisyen Olmak' muazzam iki röportaj olmuş gerçekten. Aslında kadınlarla *jam* 'in nasıl da güzel yerden başladığını anlatan, iki kadının kendilerini yazıya aktardığı bir röportaj olmuş. "Evet ya! Doğru bir şey yapıyoruz. Evet, evet buna devam edelim," falan diye WhatsApp grubuna gönderip, böyle kızlar coşaraktan "Tabii, biz doğru bir şey yapıyoruz. İhtiyaç var çünkü böyle bir şeye."

Mücadele işte, ortada bitmiyor. Orada da devam. Söylediği şeylerden bir tanesi: "Piyanimistim!" "Nasıl yani? Piyanimist misin? Ama sen kadınsın!" Ya da albüm yapıyorlar, "Albüme neden kendi adınızı verdiniz?" "Çünkü besteleri ben yapıyorum." "Ama albüme adınızı vermişsiniz." "Çünkü trioyu ben kurdum (gülüyor)." Bir erkek olsa bunu sormaz. Nasıl yani, albüme adını vermiş. Kadın! Ya bilhassa söylüyor. Yaşadığı pratikler bunlar.

O yüzden orada da bir şeyler yapmak lazım. Burada devam etmek lazım.